

Kyrkynjy Aýatyň Gizlin Taryhy - On Altynjy San

Ikinji Hasrat — Üçünji Bölüm

Jeff Pippenger

2026-06-18

Jonsuň Logikasy

Jonsyň Ylhamyň on dördünji babyndaky birinji perişdäni ondan soňky iki perişdeden aýry tutup bolmajakdygy baradaky mantygy gaýa ýaly berkdir. Onuň şol üç perişdäniň gurluş taýdan surnaý perişdeleri bilen baglanyşygyny kesgitlemegi mutlak derejede berkdir. Şübhesiz, onuň ünsi Ylhamyň on dördünji babyndaky üç perişdä gönükdirilipdi, ýöne olary “bölünmez” hökmünde ulanmagyň mantygy olaryň öňünden gelen ähli perişdeler üçin hem edil şonuň ýaly derejede güýjüni saklaýar.

Ol Ylhamanyň on dördünji bapdaky üç perişdesine ünsüni jemlänligi sebäpli, ol özüniň logikasyny onuň iň soňky netijesine çenli alyp barmady. Ahyrsoňy, onuň başinji, altynjy we ýedinji «waý» surnaýlaryny Ol Ylhamanyň on dördünji bapdaky üç perişdesi bilen baglanyşdyrmak üçin ulanan logikasy, surnaýlaryň hataryny ýedi surnaý perişdesiniň birinjisine çenli yzyna alyp gitmegi hem öz içine alýardy.

Men Hudaýyň öňünde duran ýedi perişdäni gördüm; olara ýedi surnaý berildi. ... Ýedi surnaý bolan ýedi perişde bolsa surnaý çalmaga taýýarlandy. Ylham 8:2, 6.

Perişdeleriň hatary “ýedi” surnaýly perişdeler bilen başlanýar, we Ylham kitabyndaky perişdeleriň yzy birinji surnaýdan başlap, üçünji perişdäniň haýwanyň nyşany baradaky duýduruşyna çenli dowam edýär. Jones ilkinji dört surnaý bilen soňky üç waý surnaýynyň arasynda tapawut bardygyny kesgitlemekde dogrudyr, çünki şol “dört we üç” pygamberlik gurluşy ýygnaqlarda-da we möhürlerde-de duş gelýär. Ylham kitabynda üç şaýadyň esasynda berkidilen bu ýagdaý, görmegi saýlanlar üçin, nyşan hökmünde ýediniň öz içinde dört hem nyşan, üç hem nyşan saklaýandygyny görkezýär.

Ylahy Baglanyşyk

Soňky döwürlerde biziň kesgitlep gelen zadymyz şudur: Ylham kitabyň on dördünji babyndaky birinji we ikinji perişdeler, Yslamyň birinji we ikinji betbagtçylyklaryna degişli wagt pygamberligi arkaly kuwwatlandyrylýar; üçünji perişdäniň kuwwatlandyrylmagy bolsa üçünji betbagtçylygyň 11-nji sentýabrda ýerine ýetmegi arkaly amala aşyrylýar. Jonsuň ulanşy kesgitleýän zady şudur: (ol meniň aýdýan nokadymy öňe sürmedik hem bolsa), Ylham kitabyň sekizinji babyndaky ilkinji surnaý perişdesinden başlap, Ylham kitabyň on birinji babyndaky üçünji betbagtçylyk surnaýyna çenli bolan her bir perişde Ylham kitabyň on dördünji babyndaky üç perişde bilen aýrylmaz baglanyşykdadyr. Olar şol bir pygamberlik çyzygynyň içindäki nyşanlardyr. Her bir perişdäniň aňladýan dürli ornuna düşünmek üçin, olar şeýle hökmünde ykrar edilmelidir. Şeýlelik bilen, edil ýedi ýygnaqlaryň, möhürleriň we surnaýlaryň ýedini, şeýle hem ýediniň umumy

nyşanlylygynyň içinde dördün we üçün nyşanyny aňladşy ýaly (ýygnaklar, möhürler we surnaýlar); ýedi surnaý perişdesiniň birinjisinden başlap üçünji perişdä çenli bolan perişdeler çyzygy bir bitewülik hökmünde garalmalydyr. Bu on bir perişdäniň bir çyzygyny görkezýär.

Ylhamyň on dördünji babyndaky üç perişde, höküm işiniň başlanandygyny yglan eden Milleritleriň duýduryş habaryny, şeýle hem ondan soň höküm işiniň tamamlanýandygyny yglan edýän ýüz kyrk dört münüň duýduryş habaryny aňladýar.

Ýedi surnaý, Günüň sezdä edilmegini mejbur eden milletleriň üstüne höküm çykarmak üçin Hudaýyň Öz providensiýasynda ulanan güýçlerini aňladýar.

Ilkinji dört surna 476-njy ýyla çenli Günbatar Rimiň tapgyrlaýyn çöküşini görkezýär.

Bäşinjisi we altynjysy Gündogar Rimiň 1449-dan 1453-e çenli ýykylşyny görkezýär.

Soňky üç surnaý üç hasratyň Yslamyýetini aňladýar.

Ylham kitaby onunjy bapdaky perişde — Mesihdir; Ol başlangyçdaky hereketi güýçlendirmek üçin aşak düşýär, soňra bolsa şol hereketi ahyrda güýçlendirmek üçin Ylham kitaby on sekizinji bapda ýene-de aşak düşýär.

Ýedinji surna 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda, ýagny Kefaret gününüň nusgalyk hakykaty bolan höküm başlananda ýaňlanyp başlady. Ýubileý surna hem Kefaret gününde ýaňlanmalydy. Şonuň üçin höküm wagtynda iki surna ýaňlanýar: Ýubileý surnasy we ýedinji surna.

Soňra ýedinji aýyň onunjy gününde, ýagny kefaret gününde, sen şatlyk ýylynyň surnaýsyny ýaňlandyrarsyň; ýurduňzyň ähli ýerinde surnaýy ýaňlandyrarsyňyz. Şeýle hem ellinji ýyly mukaddes saýarsyňyz we şol ýurduň ähli ýaşajylylaryna bütin ýurtda azatlygy yglan edersiňiz: ol size şatlyk ýyly bolar; her kim öz mülküne dolanar, her kim öz maşgalasyna dolanar. Şol ellinji ýyl size şatlyk ýyly bolar: onda tohum sepmerisiňiz, öz-özünden ösenini ormarsyňyz, timarlanmadyk üzümligiňizdäki üzümleri-de ýygnamarsyňyz. Levililer 25:9–11.

Lewililer kitabynyň hut indiki babynda beýan edilýän, Ysraýylyň “ýedi wagt” üçin dargadylmagyny kesgitleýän mazmun, Ýaraşdyryş gününde ýubileý surnaýyny çalmak baradaky görkezmä eltýän aýatlarda öňe sürülýär.

Ysraýyl ogullaryna ýüzlenip, olara şeýle diý: Meniň size berýän ýurduma baranyňyzda, ýer Reb üçin Sabat saklasyn. Alty ýyl meýdanyňy ekersiň, alty ýyl üzümligiňi budarsyň hem onuň miwesini ýygnarsyň. Emma ýedinji ýylda ýer üçin doly dynç alyş Sabaty, Reb üçin Sabat bolar: meýdanyňy ekme, üzümligiňi budama. Hasylyňdan öz-özünden biteni orma, idegsiz galan üzümligiňdäki üzümleri ýygnama; çünki bu ýer üçin dynç alyş ýylydyr. Ýeriň Sabaty size iýmit bolar: saňa, hyzmatkäriňe, hyzmatkär aýalyňa, hakyna tutulan işgäriňe we ýanyňda mesgen tutýan gelmişege, mal-garaň hem ýurduňdaky ýabany haýwanlara — onuň ähli hasyly iýmit bolar. Şeýle hem özüň üçin ýyllaryň ýedi Sabatyny, ýagny ýedi gezek ýedi ýyly sana; ýyllaryň şol ýedi Sabatynyň möhleti saňa kyrk dokuz ýyl bolar. Lewiler 25:2–8.

Miller ýigrimi altynjy bapda ýurduň Sabat dynçlygyny bozandygy üçin Ysraýyla garşy çykan hökmi tananda, ol bir günüň bir ýyly aňladýandygy ýörelgesini ulanyp, bir ýylyň üç ýüz altmýş

günden ybaratdygyny ýüze çykardy; şeýlelikde, üç ýüz altmyşyň ýedi essesi ähtiň bozulandygy üçin iki müň baş ýüz ýigrimi ýyl jeza bolandygyny anyklady. Bu onuň açan ilkinji pygamberlik hakykatydy. Ol, Milleriň işi arkaly Mesihni goýan binýadyny emele getiren hakykatlaryň binýadydyr. Ýubileý surnaýy halaslygyny we azatlyga goýberilişini yglan edilmegidir.

Ýedinji surna üçünji hasrat bolan Yslamdyr.

Emma ýedinji perişdäniň sesiniň günlerinde, ol surnaý çalmaga başlanda, Hudaýyň syry pygamberler bolan gullaryna yglan edişi ýaly tamamlanmaly. Ylham 10:7.

Yslamyň ýedinji surnaýy daşky pygamberlik hakykatydyr, Ýubileý surnaýy bolsa iman arkaly aklanmagyň içki pygamberlik hakykatydyr — günäden halas bolmakydyr; bu bolsa, Uýam Waýtyň aýdysy ýaly, hakykatda üçünji perişdedir. Ýedinji surnaýyň ýaňlanýan döwründe sizdäki Mesihni, şöhratyň umydy bolan syry kämilleşdiriler, sebäbi Mesih Öz Hudaýlygyny ýüz kyrk dört müňüň adamlygy bilen birleşdirer. Şonda Hudaýyň möhürini kabul edenler üçünji hasrat hökmünde, şeýle hem üçünji perişdäniň duýduryşy hökmünde görkezilen duýduryş surnaýynyň habaryny yglan ederler. Üçünji hasrat, Isanyň Mesihden pes bolmadyk bir Şahs bolan perişdesi Öz elinde bir habar bilen inende, üçünji perişdäniň habaryna güýç berýär.

Ilkinji we ikinji «waý» baradaky wagtlar pygamberliginiň birinji perişdäniň habaryny güýçlendirenligini, hem-de üçünji «waý» baradaky pygamberligiň üçünji perişdäniň habaryny güýçlendirýändigini kesgitleýänimizde, surnaýlary «ýekşenbe gününü mejbury berjaý etmäge jogap hökmünde Rimiň üstüne getirilen höküm-jazalar» hökmünde kesgitleýäris. Şol ylahy takdyr arkaly iberilen höküm-jazalar, aýratyn-da soňky üç «waý» surnaýy, Ylham kitaby on dördünji bapdaky üç perişdäniň duýduryş habary bilen gabat gelýär we oňa paralel durýar. Millerçilik taryhynda iki «waý» we iki perişde, hem-de ýüz kyrk dört müňüň taryhynda üçünji «waý» we üçünji perişde. Birinji we ikinji perişdeleriň başlangyç taryhynda, höküm işiniň açylýandygyny yglan edýän habar, yslamyň birinji we ikinji «waý»larynyň amala aşmagy bilen güýçlendirildi. Üçünji perişdäniň ahyrky taryhynda bolsa, höküm işiniň ýapylýandygyny yglan edýän habar, yslamyň üçünji «waý»ynyň amala aşmagy bilen güýçlendirildi.

Başlangyçdaky we ahyrdaky güýçlendiriş Ylham kitabyň onunjy we on sekizinji baplaryndaky perişde arkaly alamatlandyryldy; ol “Isa Mesihden başga hiç kim däldi.” Yslamyň daşky habary we höküm habarynyň içki habary daşky taýdan üçünji waý surnaýydyr, höküm habarynyň içki habary bolsa üçünji perişdäniň surnaýydyr. Yslamyň daşky surnaýy iki müň baş ýüz ýigrimi ýyl baradaky pygamberlikdir, üçünji perişdäniň içki surnaýy bolsa iki müň üç ýüz ýyldyr. Bularyň ikisi hem ölümlere degişli höküm başlananda gelip, seslerini çykardylar, we ikisi hem ýaşajyklara degişli höküm başlananda ýene-de geldiler.

Yslamyň pygamberliginiň berjaý bolmagy hökmünde Ylham onunjy bapdaky perişde 1840-njy ýylyň 11-nji awgustynda indi we şeýle etmek bilen, perişde Yslam barada bir pygamberligiň berjaý bolmagy bilen Ylham on sekizinji bapdaky perişdäniň inşiniň nusgasyny görkezdi. Hudaýyň 321-nji ýylda, soňra bolsa 538-nji ýylda Ýekşenbe kanunynyň pitnesine çykaran hökmi ilkinji alty surnaý bilen şekillendirilýär, ýakyn wagtda geljek Ýekşenbe kanuny pitnesi üçin çykarjak hökmi bolsa ýedinji surnaý bilen, ýagny üçünji waý we şol bir wagtda üçünji perişde bilen

şekillendirilýär. 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda hökmiň başlanýandygy baradaky duýduryş habary hem-de 11-nji sentýabrda dirileriň hökmi baradaky duýduryş habary hem Jonesyň beýan eden yzygiderliliginde ýedinji perişde tarapyndan güýçlendirildi. Sekizinji we dokuzynjy baplarda alty surnaý perişdesi bar; soň onunjy bapda Isa Mesih hut Özi bolan perişde inýär. Ol perişdeleriň yzygiderliliginde ýedinjidir; onuň yzyndan on birinji bapda 1844-nji ýylda ses berip başlamyş ýedinji surnaý bolan üçünji waý gelýär, emma ol Ylham on dördünji bapdaky dokuzynjy, onunjy we on birinji perişdelere alyp barýan perişdeler tapgyrynda sekizinjidir.

Üçünji perişdäniň habary birinji we ikinji perişdeleriň habarlaryndan üzňe tutulyp bilinmez, ýöne ol Hudaýyň döňüklige garşy çykan höküminiň ýedi surnaýyndan hem aýrylyp bilinmez. Ylham kitabyň sekizinji babyndaky hökümiň ilkinji dört surnaýy Konstantiniň biziň eramyz 321-nji ýylynda ilkinji ýekşenbe kanunyny çykarmagyndan soň Günbatar Rimiň barha çöküşini görkezýär we bu ýagdaý onuň imperiýany biziň eramyz 330-njy ýylynda gündogar we günbatara bölmegi bilen başlady.

“Haçan-da biziň milletimiz öz kanun çykaryjy geňeşlerinde adamlaryň dini hukuklaryna degişli meselelerde olaryň wyždanlaryny baglamak üçin kanunlar kabul etse, ýekşenbe gününe eýerilmegini mejbury etse we ýedinji günün Sabatyny saklaýanlara garşy zulumkär güýji ulansa, onda Hudaýyň kanuny biziň ýurdumyzyň içinde ähli amaly maksatlar boýunça güýjüni ýitiren bolar; we milli imandan dönmek milli heläkçilige getirer.” Review and Herald, December 18, 1888.

Milli döňükligiň milli heläkçilige getirýändigini baradaky ýörelge Konstantiniň milletiniň başyna Günbatar Rimi 476-njy ýylda soňuna ýetiren ilkinji dört surnaýdan başlap geldi. Gündogar Rim bolsa 1453-nji ýylda öz soňuna ýetdi, emma pygamberlik taýdan ol 1449-njy ýylyň 27-nji iýulynda milli özygtyýarlygyny eýýäm ýitirdi. Bir gijäniň içinde ýykylan Wawilondan tapawutlylykda, Rim — hem günbatar, hem gündogar — öz soňlaryna kem-kemden getirildi. Ilkinji dört surnaý astynda 476-njy ýylyň çenli Günbatar Rimiň synmagy, dört surnaý astynda Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň synmagyny aňladýar; bu bolsa bir derejede 1798-nji ýylda başlap, Ýekşenbe kanuny bilen tamamlanýan Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň dört neslini aňladýar. Şol dört nesil Adventizmiň dört nesline gabat gelýär; olar bolsa Ylham kitaby ikinji bapdaky ilkinji dört ybadathana, Ezeikiel kitabyň sekizinji babyndaky gitdigiçe güýçlenýän dört ýigrenji iş, hem-de Ýoel kitabyndaky çekirtgeleriň dört tolkuny bilen ugurdaşdyr.

Çünki Perwerdigar Reb şeýle diýýär: Men özümniň dört agyr hökümimi — gylyjy, açlygy, zyýanly ýyrtyjy haýwanlary we mergi keselini — adam bilen haýwany ondan ýok etmek üçin Iýerusalimiň üstüne ibersem, onda ýagdaý nähili bolar? Ezeikiel 14:21.

Başinji we altynjy surnaýlar Gündogar Rimini ýykdy, hem-de pygamberlik gatnaşyklarynda Gündogar Rimi Günbatar Rimine görä döwleti aňladýar. Günbatar Rimi bolsa ybadathanany aňladýar. Günbatar Rimi, edil Günbatar Rimiň özi ýaly, ilki basylyp alynýan Amerikanyň Birleşen Ştatlaryny hem aňladýar.

“Dini azatlygyň ýurdy bolan Amerika wyždan etmäge mejbur etmekde we adamlary galp sabady hormatlamaga zorlamakda Papalyk bilen birleşende, ýer ýüzündäki her bir ýurduň

halky onuň görelmesine eýermäge ugrukdyrlar.” Testimonies, 6-njy tom, 18.

Ilkinji dört surna Amerikan taryhynyň dört neslini aňladýar; Amerikanyň Birleşen Ştatlary ýykylanda, Daniel 11:41-däki şanly ýurt ýaňy ýykylyp bolýar, indiki päsgelçilik bolsa Müsürdür, ol dünýäniň galan halklarynyň nyşanydyr. Soňra on patyşa bolan Birleşen Milletler Guramasy Ylham 17-de aýdylşy ýaly, “gysga wagtlap — bir sagatlyk” özleriniň ýedinji şalygyny papalyga bermäge razy bolýarlar. Bu waka Hirodesiň doglan gün toýunda, ol öz şalygynyň ýarysyny wada berende ýüze çykýar. Hirodesiň doglan gün toýunda, şol sagatda diwarlaryň suwagynda ýazgy peýda bolýar we Belşazar öldürilýär. Şol sagat ýekşenbe kanuny bilen gelip, adamzadyň synag möhletiniň ýapylýança dowam edýär. Ýedinji şalyk, 1453-nji ýylda ýykylan Konstantinopolyň diwarlarynyň weýran edilmegi bilen önünden şekillendirilişi ýaly basylyp alynýar. Amerikanyň Birleşen Ştatlarynda ýekşenbe kanunyndan, 1449 bilen önünden şekillendirilişi ýaly; 1453-nji ýylda Konstantinopolyň ýykylýança dört nyşanlaýyn ýyl bardyr. Papalyk 1798-nji ýylda ölüm howply ýarasyny aldy.

Danyýl on birinji bap, kyrkynjy aýatda, ahyrzamanyň wagtynda papalyk 1798-nji ýylda ýykyldy. Soňra günortanyň patyşasy ahyrzamanyň wagtynda, 1989-njy ýylda ýykyldy. Birleşen Ştatlar kyrk birinji aýatda ýykylar, Müsür kyrk ikinji aýatda ýykylar, hem-de papalyk kyrk başinji aýatda öz ikinji we soňky ýykylyşyna geler.

«Danyýel we Ylham kitaplarynda aýdyň görkezilişi ýaly, halklaryň göterilişinden we ýykylyşyndan, diňe daşky hem dünýäwi şöhratyň nähili gymmatdan düşgünçdigini öwrenmegimiz gerek. Bäbül, ähli gudraty we beýik şöhraty bilen — soňa meňzeşini dünýämyz şondan bäri hiç haçan görmändi — şol döwrüň adamlaryna şeýle berk we dowamly bolup görüňän gudraty we şöhraty bilen, nähili doly ýok bolup gitdi! “Ot-çöpiň gülü” ýaly, ol heläk boldy. Ýakup 1:10. Şeýle hem Med-pars patyşalygy, Gresiyanyň we Rimiň patyşalyklary heläk boldy. Şeýlelikde, binýady hökmünde Hudaýy almadyk zatlaryň bary hem ýok bolýar. Diňe Onuň maksady bilen baglanyşykly bolan we Onuň häsiýetini beýan edýän zat dowam edip biler. Onuň ýörelgeleri dünýämyzyň tanaýan ýeke-täk sarsmaz zatlarydyr». Prophets and Kings, 548.

Birleşik Devletler’in (sahte peygamberin) kırk birinci ayetteki düşüşü 1449 ile tipolojik olarak gösterilmiştir; Mısır’ın (ejderhanın) kırk ikinci ayetteki düşüşü ise 1453 ile tipolojik olarak gösterilmiştir; ve papalık (canavar) da, 1798 ile tipolojik olarak gösterildiği üzere, yardım edecek hiç kimse olmaksızın sonuna gelir. Sahte peygamber ve ejderha borazan güçleri tarafından alaşağı edilir, canavar ise bir ejderha gücü tarafından alaşağı edilir.

Dört sany bir patyşalygyň dargamagynyň nyşanydyr. Aleksandryň patyşalygy dört patyşalyga bölünip dargady, Müsür bolsa dördünji nesilde Gyzyly deňizde heläk boldy, Ylhamçy Hezekiýeliň sekizinji babyndaky dördünji ýigrençli işde hem Ysraýyl güneşe baş egýär. Protestantlygyň dört nesli we ýerdäki wagşy haýwandaky Respublikanlar 1798-nji ýylda başlady we ýakynda geljek Ýekşenbe kanuny bilen iki şah üçinem tamamlanar. Hezekiýeliň Iýerusalime garşy çykarylan dört agyr hökümi Amerikanyň Birleşen Ştatlaryna garşy dört hökümi şekillendirýär, we Mukaddes Kitabyň pygamberligindäki altynjy patyşalyga garşy şol dört höküm, Mukaddes Kitabyň pygamberligindäki ýedinji patyşalyk Tiriň jelep aýalynyň höküm sürýän ybadathana-döwlet

gatnaşyklarynda papalyga öz patyşalygynyň ýarysyny bermäge razy bolan 1449-njy ýyldan 1453-nji ýyla çenli dört ýyly öňden alamatlandyrýar.

1449-njy ýyldan 1453-nji ýyla çenli bolan dört ýyl, Ýekşenbe güni baradaky kanun döwründe ýedinji patyşalygyň synmagyny aňladýar; şeýle hem olar, Ýekşenbe güni baradaky kanundan synag möhletiniň tamamlanýança sekizinji patyşalygyň synýan döwrüni hem aňladýar. Dünýä bolan we papalyga berlen aždarha hem bolan Müsüriň boýun egdirilmegi, 1449-njy ýyldan 1453-nji ýyla çenli bolan dört ýyl bilen alamatlandyrylan döwrüň başynda bir fraktaldyr. Bu, Konstantinopolyň gaçyşyny Ýekşenbe güni baradaky kanun döwründe, soň bolsa Mihail turanda-da kesgitleýär. Mihail turanda, ylham boýunça dört perişde doly boşadylýar.

“Men dört perişdäniň dört ýeli Isanyň mukaddes ýerdeki işi tamamlanýança saklajakdyklaryny, ondan soň bolsa ýedi ahyrky betbagtçylygyň geljekdigini gördüm.” Early Writings, 36.

Aleksandranyň patyşalygynyň dört bölünişi, Gündogar Rimiň üstüne dört surnaý, Gündogar Rimiň üstüne boşadylan dört şemal, Iýerusalimiň üstüne dört agyr höküm, papalygyň hiç kimden kömek tapman öz soňuna gelýän wagty boşadylan dört şemal. Beýan edilen bu pygamberlik alamatlaryny nazara alyp, biz ikinji waýy ýakynda güýje girjek ýekşenbe kanunyna tatbiq etmek ýagdaýynda serederis.

Florensiýa Maslahaty

1439-njy ýylda, Florensiýa Geňeşinde (Florensiýa Bileleşigi hem diýilýär), Gündogar Prawoslaw buthanasynyň wekilleri (Wizantiýa imperatory Ioann VIII Paleolog we Konstantinopolyň Patriarhy tarapyndan ýolbaşçylyk edilýän) Rim Katolik buthanasy bilen birleşmek barada resmi karara gol çekdiler. Olar Rimiň Papasyny tutuş Buthananyň başy (ýokary ygtyýarlygy) hökmünde ykrar etmäge razy boldular.

Sebäbi Mesih ýygnagyň Başy bolşy ýaly, är hem aýalyň başydyr; ol bedeniň Halasgäridir. Efesliler 5:23.

Nikýa ynanç beýannamasy

Imperator we Patriarh Niken ynanç beýanyndaky “Filioque jümlesini” kabul etdiler; bu Niken ynanç beýanyna goşulan goşundy bolup, Mukaddes Ruhun Atadan we Oguldan çykýandygyny öňe sürýärdi. Niken ynanç beýany katolik ynanjynyň taryhynda iň möhüm we iň giňden ulanylyan beýannamalaryň biridir. Niken ynanç beýany katolik ynanjynyň esasy ynançlarynyň resmi gysgaça beýanydyr. Ol ilki başda Isa Mesihini kimdigi baradaky hakykaty goramak üçin ýazylypdy. 325-nji ýylda Arius atly bir ruhany Isanyň Ata Hudaý tarapyndan ýaradylandygyny we Onuň doly manyda Hudaý dældigini öwredendigi sebäpli uly jedel ýüze çykdy.

Imperator Konstantin bu meseläni çözmek üçin Birinji Nikaya Geňeşini çagyrdy. Geňeş Isa-nyň doly Hudaýdygyny, Ata bilen “bir mahyýetlidigini” berk tassyklady. Soňra 381-nji ýylda Konstantinopol Geňeşinde bu Ykrarname giňeldildi. Şu ýerde muny belläp geçmek gerek: Nikaya Ykrarnamesi birinji Konstantiniň taryhynda berkidildi, we bu mesele gündogar Wizantiýa

imperiyasynyň soňky Imperatory bolan, on birinji Konstantin, ýagny soňky Konstantin üçin hem mesele boljakdy. Beýik Konstantin, ýagny birinjisi, Mukaddes Kitap pygamberliklerinde gaýtalanyp goýlan tema hökmünde görkezilýär. Ol gündogar imperiyasynyň başyndaky hökümdardyr we şonuň üçin gündogar imperiyasynyň ahyryndaky hökümdary görnüş taýdan aňladýar. Nikaýa Ykrarnamesiniň hem başlangyç, hem-de soňky taryhlaryň bir bölegi bolmagy, eger pygamberlik öwrenýän adam alfa we omega ýörelgesine düşüňän bolsa, onuň tarapyndan hökman bellige alynmalydyr.

381-nji ýylda Nikeýa ynanç beýany täzelendi we oňa Purgatoriýa taglymaty, Ýewharistiýa taglymaty, şeýle hem Ýewharistiýa üçin hamyrsyz çöregiň ulanylmagynyň kabul edilmegi goşuldy; bu bolsa latyn dessurydy. 381-nji ýylyň ynanç beýany ilkinji günä hem-de ahyret baradaky katolik düşüňjesini hem kabul etdi. Ol şu möhüm sözler bilen tamamlady: “Biz hem mukaddes apostollyk tagtynyň we Rim Pontifiniň tutuş dünýäniň üstünden birinjilige eýedigini we onuň Mesihniň hakyky wekili bolandygyny kesgitleýäris.”

Florensiýa Geňeşinde 1439-njy ýylyň 6-njy iýulynda, 1453-nji ýylda Konstantinopol osmanly türkleriň eline geçmezinden 14 ýyl öň, täzeden işlenip taýýarlanan nobatdaky görnüşe gol çekildi. Bu birleşik agyr syýasy basyş astynda baglaşyldy. Wizantiýa imperiýasy öňe süýşüp barýan osmanlylara garşy Günbatardan harby kömegiň berilmegine örän mätäçdi. Grek wekilleri öýlerine dolanyp baranlarynda, bu ylalaşyk Gündogardaky ruhanylaryň, monahlaryň we ýönekeý halkyň aglabasy tarapyndan berk ret edildi. Oňa gol çeken ýepiskoplaryň köpüsi soňradan öz goldawlaryny yzyna aldylar. Bu birleşik hiç wagt doly durmuşa geçirilmedi we soňraky ýyllarda Gündogar prawoslaw ybadathanasy tarapyndan resmi taýdan ret edildi. 1453-nji ýylda Konstantinopol ýykylan mahalyňa çenli bu birleşik eýýäm iş ýüzünde dargapdy. Taryhçylar ony köplenç çuňňur teologik, medeni we halk köpçüliginiň garşylygy sebäpli başa barmadyk syýasy birleşik hökmünde häsiýetlendirýärler.

325-nji ýylda geçirilen Nikaýanyň Birinji Geňeşinde Nikaýa ynanç beýany kabul edildi. Bu waka, Daniýeliň on birinji baby, ýigrimi dördünji aýatda “wagt” hökmünde görkezilen 360 ýylyň tamamlanan 330-njy ýylyndan baş ýyl öňe degişli edilip bellenenidir.

Ol welaýatyň iň bereketli ýerlerine-de parahatlyk bilen girer; ol öz atalarynyň-da, atalarynyň atalarynyň-da etmändiklerini eder; olara olja, talaň we baýlyk paýlar; hawa, ol berkitmelere garşy öz niýetlerini belli bir wagta çenli düzer. Daniel 11:24.

Miladydan öňki 31-nji ýyl hem-de 330-njy ýyl ikisi-de Daniýel on birinji bapdaky ýigrimi ýedinji we ýigrimi dokuzynjy aýatlardaky “bellenen wagty” görkezýär.

Bu iki patyşanyň hem ýürekleri ýamanlyk etmäge meýilli bolar, olar bir saçagyň başynda ýalan sözlärler; emma bu üstün çykmaz, çünki ahyrýeti heniz bellenen wagtda bolar. ... Bellenen wagtda ol ýene dolanyp, günorta garşy geler; emma bu öňküsi ýaly-da, soňkysy ýaly-da bolmaz. Daniel 11:27, 29.

Gündogar Riminiň pygamberlik setiriniň başlangyjy (330) we soňy (1449–1453) birinji we iň soňky imperator Konstantin arkaly şekillendirilýär. Wizantiýa imperiýasy diýlip atlandyrylýan

Gündogar Riminiň pygamberlik setiriniň alfasydyr omegasy miladydan öňki 31-nji ýylda Aktium söweşinden başlap 330-njy ýyla çenli iň ýokary häkimiýet bilen dolandyran üç ýüz altmyş ýyllyk Imperiýa Riminiň soňuna, soňra bolsa 1453-nji ýyla çenli bolan dowamyna baglanyşýar.

Miladydan öňki 31-nji ýylda bolan Aktium söweşinden öň Mark Antoniý we Awgust Sezar bir saçagyň başynda netije bermedik ýalanlary sözlediler. 330-njy ýyldan öň, 325-nji ýylda, Nikýa ynanç beýany kabul edildi. 1453-nji ýyldan öň şol bir Nikýa ynanç beýanyň tüzelenen görnüşi kabul edildi. Miladydan öňki 31-nji ýyldan öň iki syýasy şahs bir saçagyň başynda ýalan sözledi. 325-nji ýylda ruhy ýalanlar bir saçagyň başynda aýdyldy. Şol iki şaýat 1439-njy ýylda Florensiýa soborynda kabul edilen syýasy we ruhy ýalanlary kesgitleýär. Şol tüzelenen Nikýa ynanç beýany Birlik hakynda Perman diýlip atlandyryldy.

Bir saçak başyndaky ilkinji ýalanlar 31-nji ýyl b.e.ö.-den öň bolup geçdi we olar butparaz Rimiň iki syýasy toparynyň arasynda boldy. Şol ýalanlar üçin bellenen wagt b.e.ö. 31-nji ýyl bolup, ol Müsüri görkezýän erkek bilen aýalyň konfederasiýasyna garşy Rimiň nyşany bolan Awgustdan ybaratdy. Ýalanlaryň ikinji toplumu 325-nji ýylda boldy, bellenen wagty bolsa 330-njy ýyl boldy. Ýalanlaryň üçünji toplumu 1439-njy ýylda boldy, bellenen wagty bolsa 1449–1453-nji ýyllar boldy. 1439-njy ýylda saçak başynda bolanlar günbatar we gündogar Rimi aňladýardy; gündogar Rim bolsa dini jedel bilen ylalaşmak arkaly syýasy bir maksada ýetmäge çalyşýardy. B.e.ö. 31-nji ýyl, onuň yzyndan 330-njy ýyl, soňra bolsa 1453-nji ýyl gelmek bilen, Rimiň çyzygynyň üç esse ulanylyşyny aňladýar.

Mark Antoniý bilen Kleopatranyň bileleşiginiň syýasy howpy, 325-nji ýylda Ariançylyk bidgatçylygynyň ruhy howpunyň nusgasy boldy; bu hem öz gezeginde 1439-njy ýylda yslam türkleriniň syýasy we dini howpunyň nusgasy boldy.

Nikaýa ynam beýannamasynyň taglymatlary ýalandyr we olarda hiç hili hakykat ýokdur. 1439-njy ýylyň 6-njy iýulynda Florensiýa maslahatynda gol çekilen resminama Bileleşik hakyndaky Perman diýlip atlandyryldy we şol bir ýalanlary hem-de ondan-da köpüsini beýan edýärdi. 1439-njy ýylda wekiller Konstantinopola gaýdyp gelenlerinde, olar gaharyň we dönüklikde aýyplamalaryň garşysyna düş geldiler. Şeýle söz ýaýrady: “Papyň mitrasyndan türk sellesi gowudyr.”

Birleşme, esasan, Wizantiýa Imperatorynyň Osmanlylara garşy Günbataryň harby kömegine juda mätäç bolandygy sebäpli gol çekildi. Örän az harby kömegiň (ýa-da asla hiç hili kömegiň) geljekdigi aýan bolandan soň, birleşmä bolan goldaw puja çykdy. 1450–1451-nji ýyllarda birnäçe Gündogar sinodlary birleşmäni ret etdi, hem-de 1453-nji ýylda Konstantinopolyň ýykylmagyndan soň, birleşme doly terk edildi. Florensiýanyň Birleşme Dekretiniň ahyrky netijesi Gündogar Pravoslaw Kilisesi tarapyndan başa barmadyk we ret edilen bir sobor hökmünde hasap edilýär. Ol ygtybarly diýlip ykrar edilmeýär. Şeýle-de bolsa, Rim Katolik Kilisesi ony henizem ygtybarly ekumeniki sobor hasap edýär.

Biz ikinji hasratyň pygamberlik häsiýetleriniň üçünji hasratyň taryhynda gaýtalanyp görkezilýändigine düşünmek üçin mantygy belleýäris. Birinji hasratyň ýüz elli ýyllyk pygamberligi 1299-njy ýylyň 27-nji iýulynda başlap, 1449-njy ýylyň 27-nji iýulynda tamamlandy.

1449

Konstantin XI Palaiologos 1404-nji ýylda doguldy we 1449-njy ýylyň ýanwar aýyndan 1453-nji ýylyň 29-njy maýyna çenli hökümdarlyk etdi. Ol 1,100 ýyldan gowrak dowam eden Gündogar Rim (Wizantiýa) imperiýasynyň iň soňky imperatorydy. Ol 1453-nji ýylda Osmanly gabawy wagtynda Konstantinopolýň goragyna gaýduwsyzlyk bilen ýolbaşçylyk etdi; onuň elinde bary-ýogy takmynan 7,000-den 8,000-e çenli goragçy bardy, emma Mehmed II-niň goşuny 80,000-den hem artykdy. Ol 1453-nji ýylyň 29-njy maýynda, Konstantinopol ahyrsoňy ýykylanda, şäher diwarlarynda söweşip ýörkä wepat boldy. Onuň jesedi hiç haçan anyk kesgitlenmedi. Onuň ölümi Rim imperiýasynyň soňuna yşarat etdi (miladydan öňki 27-nji ýylda Awgust tarapyndan esaslandyrylan imperiýanyň iň soňky göni dowamydy).

Ol grek taryhynda we prawoslaw däbinde gahryman şahsyýet hökmünde ýatlanýar — rowaýatlarda köplenç “Mermer Imperator” diýlip atlandyrylýar (onuň bir gün dolanyp gelip Konstantinopoly halas etjekdigi baradaky ynanç).

Ioann VIII Palaiologos (1392–1448) 1425–1448-nji ýyllarda höküm süren, Wizantiýanyň soňdan ikinji imperatorydy. Ol imperator Manuel II Palaiologosyň uly ogly we Konstantin XI-iň agasydy. Ioann VIII öz hökümdarlygynyň aglaba bölegini ölmek barýan Wizantiýa imperiýasyny osmanlylardan halas etmäge umytsyzlykda çalyşmak bilen geçirdi. 1439-njy ýylda ol hut özi Italiýa syýahat edip, Florensiýa Soboryna baştutanlyk etdi; şol ýerde ol we Gündogar prawoslaw wekiliýeti wagtlaýynça Rim katolik ybadathanasy bilen gaýtadan birleşmäge we Papany Ybadathananyň başlygy hökmünde kabul etmäge razy boldular. Beýik Konstantin hem Nikaýa Soboryna baştutanlyk edipdi. Ioann VIII papalyk bilen bu birleşigiň türklere garşy Günbataryň harby kömegini getirjekdigine umyt baglaýardy, emma bu birleşik Konstantinopolda örän meşhur däl bolup, ahyrsoňy başa barmady. Ioann VIII 1448-nji ýylda (tebigy sebäplerden) aradan çykdy, bu bolsa 1453-nji ýylda Konstantinopolýň ýykylmagyndan bary-ýogy baş ýyl ön bolupdy. Şondan soň onuň dogany Konstantin XI imperator boldy we şäheri gorap durka heläk boldy.

Ioann VIII 1448-nji ýylda aradan çykanda, onuň ýerine mirasdüşer hökmünde dogany Konstantin XI saýlandy. 1448-nji ýyla gelinende, Wizantiýa imperiýasy örän kiçi bir wassaL döwletine öwrülipdi, we Osmanlylar Konstantinopolda tagtda kimiň oturjakdygyna ep-esli täsir edip başlapdylar. 1449-njy ýylyň 27-nji iýulynda, Wizantiýa imperiýasynyň soňky ýyllarynda örän möhüm syýasy waka bolup geçdi. Wizantiýa imperatory Ioann VIII Palaiologos 1448-nji ýylyň dowamynda has ön aradan çykypdy. Onuň dogany Konstantin XI Palaiologos (iň soňky imperator) Konstantinopolda imperator diýlip yglan edildi. Şeýle-de bolsa, Konstantin XI tagta resmi taýdan çykmazdan ozal, Osmanly soltanyna (Murad II) ilçileri iberip, höküm sürmäge rugsat sorady. Soltan bu rugsady berdi, diňe şondan soň Konstantin XI resmi taýdan täç geýdirilip, imperator hökmünde ykrar edildi. Bu hereket Wizantiýa garaşsyzlygynyň meýletin tabyn edilmegi hökmünde görüldi. Ilkinji gezek bir Wizantiýa imperatory özüniň diňe Osmanly türkleriniň rugsady bilen höküm sürýändigini aç-açan boýun aldy. Diňe dört ýyl geçenden soň, 1453-nji ýylda Konstantinopol Osmanlylaryň eline geçdi.

1449-njy ýylyň 27-nji iýulyndan soň üç ýüz togsan bir ýyl we on baş gün geçip, 1840-njy ýylyň 11-nji awgustynda türkler dört beýik Ýewropa döwletine tabyn bolup, Müsürden gorag islediler; şeýlelikde bir sagat, bir gün, bir aý we bir ýyl baradaky pygamberligi ýerine ýetirdiler. Indi biz ýakyn wagtda çykjak ýekşenbe kanunynda birinji we ikinji jebri ulanmak üçin mantygy öz ornuna goýduk. Petrus ýüz kyrk dört münüň nyşany hökmünde üçünji perişdäniň hereketini aňladýar, William Miller bolsa birinji we ikinji perişdelerde bolan hereketi aňladýar. Iki hereket hem “açarlary” bilen baglanyşyklydyr.

Dawudyň öýüniň açaryny onuň egnine goýaryn; şonda ol açar, hiç kim ýapyp bilmez; ol ýapar, hiç kim açyp bilmez. Işaya 22:22.

Saňa hem aýdýaryn: sen Petrusyň, Men Öz ybadathana-my şu gaýanyň üstünde bina ederin; dowzahyň derwezeleri oňa garşy durup bilmez. Men saňa Gökleriň Patyşalygynyň açarlaryny bererin; ýerde näme baglasaň, gökde-de baglanan bolar; ýerde näme çözseň, gökde-de çözülen bolar. Matta 16:18, 19.

Indiki makalada biz Ninewäniň söweşine diňe bir tükeniksiz çuňluga açýan “açar” hökmünde däl, eýsem Danyýel on birinji bapdaky ähli şaýatlygy kämil tertibe laýyk getirýän pygamberlik açary hökmünde çemeleşeris. Milleriň düýşünde sandyga birikdirilen “açar” Milleriň Mukaddes Kitaby öwreniş usulydy. Milleritler taryhynyň subutnama aýatlary bilen üçünji perişdäniň taryhyndaky “setir üstüne setir” usulynyň birleşmegi, Ylham kitaby dokuzynjy bapyň açarynyň kyrkynjy aýatyň daşarky habarynyň gizlin taryhyny açyp, tertibe laýyk getirmegine mümkinçilik berýän açardyr.

Indiki makalada öz garaýyşlarymyzy dowam etdireris.

“Pygambere tigriň içindäki tigrir, olar bilen baglanyşykly diri jandarlaryň görnüşleri — bularyň ählisi çylşyrymly we düşündirip bolmajak ýaly bolup göründi. Emma Çäksiz Hikmetiň eli tigirleriň arasynda görünýär, hem-de Onuň işiniň netijesi kämil tertipdir. Her bir tigrir beýleki her bir tigrir bilen doly sazlaşykda işleýär.” Testimonies to Ministers, 214.